

ตลาดผ้ามหาสารคาม

นายไกรวิทย์ นรสาร สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1. บทคัดย่อ

ตลาดผ้ามหาสารคาม มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสร้างรายได้จากผ้าทอของจังหวัดมหาสารคาม และสร้างพื้นที่/แหล่งการเรียนรู้ด้านผ้าทอในพิพิธภัณฑสถานมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลจากการดำเนินโครงการตลาดผ้ามหาสารคาม พบว่า จังหวัดมหาสารคามมีกลุ่มทอผ้าเป็นจำนวนมากข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาชุมชน ระบุว่า มีกลุ่มทอผ้าในจังหวัดราว 446 กลุ่ม กระจายอยู่ทั้ง 13 อำเภอของจังหวัดมหาสารคาม โดยกลุ่มทอผ้าเหล่านี้ส่วนมากเป็นผู้สูงอายุที่ใช้เวลาว่างจากการทำเกษตรกรรมทอผ้าเพื่อใช้และจำหน่าย โครงการตลาดผ้ามหาสารคามเป็นโครงการที่ต้องการสร้างพื้นที่ให้กลุ่มทอผ้าทั้ง 446 กลุ่มมีพื้นที่ในการจำหน่ายผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้าทอเพื่อให้เกิดรายได้ในการหมุนเวียนภายในกลุ่มและครัวเรือน จากการสอบถามกลุ่มทอผ้าในจังหวัดมหาสารคามเบื้องต้นทำให้ทราบได้ว่า กลุ่มทอผ้าส่วนใหญ่ไม่สามารถเดินทางมาร่วมจัดตลาดผ้าร่วมกับโครงการได้ เนื่องจากประการแรกระยะทางไกลเกินไป ประการที่สองอายุมากไม่สะดวกในการเดินทาง ประการที่สามติดภารกิจส่วนตัว โครงการตลาดผ้ามหาสารคามจึงได้สร้างตลาดผ้าทอมหาสารคามเคลื่อนที่เพื่อนำผลิตภัณฑ์ของชุมชนมาช่วยจำหน่ายให้กลุ่มทอผ้าให้เกิดรายได้ และเป็นการประชาสัมพันธ์ ขยายตลาดให้กับกลุ่มทอผ้าในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งจากการดำเนินโครงการจัดกิจกรรมตลาดเคลื่อนที่จำนวน 5 ครั้งที่ผ่านมาพบว่า มีผู้สนใจสอบถามแหล่งผลิตและเกิดรายได้ให้กับกลุ่มทอผ้า โครงการตลาดผ้ามหาสารคามจึงได้ใช้ตลาดผ้าเคลื่อนที่ที่เป็นต้นแบบในการพัฒนาและยกระดับตลาดผ้ามหาสารคามเพื่อส่งเสริมและสร้างรายได้ให้กลุ่มทอผ้าในจังหวัดมหาสารคามรวมไปผลิตภัณฑ์การยกระดับจากโครงการต่างๆภายใต้การทำงานของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. บทนำ

พิพิธภัณฑสถานมหาวิทยาลัยมหาสารคามมีความมุ่งหมายและวิสัยทัศน์ที่จะเป็นศูนย์กลางแห่งการพัฒนาองค์ความรู้ด้านพิพิธภัณฑสถาน เพื่อส่งเสริมให้สังคมได้รับประโยชน์จากกิจการพิพิธภัณฑสถาน ทั้งด้านการปลูกจิตสำนึกแห่งคุณค่าและความสำคัญของท้องถิ่นรวมทั้งการจัดการพิพิธภัณฑสถานให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่าต่อสังคม ซึ่งการดำเนินงานตลอดเกือบยี่สิบปีที่ผ่านมา พิพิธภัณฑสถานมหาวิทยาลัยมหาสารคามได้ดำเนินงานในลักษณะบูรณาการด้านวิชาการ ด้านวิจัย ด้านการบริการวิชาการและด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน ซึ่งผลงานดังกล่าวนี้ผ่านกระบวนการต่างๆเช่น การจัดอบรมและประชุมวิชาการ การจัดแสดงนิทรรศการต่างๆ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมสันนาการต่างๆและอื่นๆอีกมากมาย ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น เป็นกิจกรรมที่ สนับสนุนบรรยากาศและภูมิทัศน์การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้ความรู้เกิดการแพร่หลาย

(Popularization of knowledge) กระตุ้นการเรียนรู้ให้กับผู้เข้าชมและลดระยะห่างของผู้ชมกับพิพิธภัณฑ์ รวมทั้งเป็นการสร้างจิตสำนึกแห่งการเรียนรู้

ประเด็นที่พิพิธภัณฑ์มหาวิทยาลัยมหาสารคามส่งเสริมในปัจจุบันคือประเด็น “พิพิธภัณฑ์กินได้” ซึ่งเป็นรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พร้อมกับการส่งเสริมให้ชุมชนมีรายได้จากผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างสอดคล้องกัน เช่นการจำหน่ายสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น การจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ในรูปแบบfestival เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในชุมชนเหล่านี้แล้วแต่เป็นรูปแบบที่ส่งเสริมให้พิพิธภัณฑ์มีรายได้และพึ่งพาตนเองได้ การจัดกิจกรรมในรูปแบบ festival ไม่เพียงแต่เป็นการสร้างรายได้ให้กับพิพิธภัณฑ์เพียงเท่านั้นยังเป็นการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เช่นการนำเสนอประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น การจัดแสดงศิลปวัตถุ การแสดงและการเล่นท้องถิ่นต่างๆ รวมถึงการจัดตลาดเพื่อจำหน่ายและแลกเปลี่ยนสิ่งของและสินค้า กิจกรรมในพิพิธภัณฑ์จึงเป็นส่วนสำคัญของสังคมที่มีความสร้างสรรค์และหลากหลายซึ่งหากผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้ามามีส่วนร่วมไม่เพียงแต่เป็นการเรียนรู้ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ยังเป็นการส่งเสริมให้เศรษฐกิจในท้องถิ่นขับเคลื่อนอีกด้วย

โครงการ “ตลาดผ้ามหาสารคาม” ที่จึงเป็นพื้นที่การเรียนรู้ สนับสนุนการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และสร้างรายได้ให้กับ นิสิต อาจารย์ บุคลากร รวมทั้งชุมชนท้องถิ่น และเป็นต้นแบบในการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์เพื่อสร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดมหาสารคาม

3. วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้พิพิธภัณฑ์มหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นพื้นที่การเรียนรู้ด้านผ้าทอ
2. เพื่อส่งเสริมและสร้างรายได้จากผ้าทอของจังหวัดมหาสารคาม

4. ผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวนทั้งสิ้น 600 คน ประกอบด้วย

1. คณะทำงานและทีมวิจัย ประกอบด้วย บุคลากรสถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน 20 คน นิสิต บุคลากร อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 500 คน ชุมชนเครือข่ายผ้าทอ 80 คน
2. กลุ่มภาคีเครือข่าย/องค์กรทั้งภายนอกและภายในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 2 เครือข่าย ประกอบด้วย หอการค้า/YEC มหาสารคาม และสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมหาสารคาม

5. ระยะเวลาดำเนินโครงการ

- เดือนมกราคม และเดือนมิถุนายน พ.ศ.2567

6. สถานที่ดำเนินโครงการ

- พิพิธภัณฑ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

7. กิจกรรมการดำเนินงาน

การดำเนินงานโครงการตลาดผ้ามหาสารคามได้ดำเนินการมาจำนวน 5 ครั้ง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ครั้งที่ 1 วันที่ 27 กรกฎาคม 2567 ร่วมกับงานศิลปสโมสรเสวนา โคนก หุ่น ทาม ตำนาน แซบ นัว ณ พิพิธภัณฑน์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ครั้งที่ 2 วันที่ 2 สิงหาคม 2567 ร่วมกับงาน 1 อำเภอ 1 ลานสร้างสรรค์ ณ ลานกิจกรรมหน้าที่ว่าการอำเภอเมืองมหาสารคาม

ครั้งที่ 3 วันที่ 6 สิงหาคม 2567 ร่วมกับงาน 1 อำเภอ 1 ลานสร้างสรรค์ ณ ลานกิจกรรมบ้านหัวขัว ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม

ครั้งที่ 4 วันที่ 23 สิงหาคม 2567 ร่วมกับมหาไหมเมืองคาม วิจิตรอาภรณ์ของแผ่นดิน ภูษาศิลป์จากท้องถิ่นสู่สากล ณ พิพิธภัณฑน์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ครั้งที่ 5 วันที่ 27 สิงหาคม 2567 งาน ถนนวิถีชีวิตกระตุ่น เศรษฐกิจฐานราก ณ ลานสร้างสรรค์ ตลาดประชารัฐฯ หน้าที่ว่าการอำเภอเมืองมหาสารคาม

8. ผลการดำเนินโครงการ

ผลการดำเนินโครงการ “ตลาดผ้ามหาสารคาม” สามารถสรุปการดำเนินโครงการได้ดังต่อไปนี้

8.1 ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ (ผลผลิต output) ปรากฏว่า ได้ผลลัพธ์ดังนี้

1. ได้ชุดความรู้/แหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับผ้าทอเพื่อจัดแสดงในการจัดโครงการตลาดผ้ามหาสารคาม(ตลาดศิลปวัฒนธรรมเคลื่อนที่) จำนวน 1 ชุด

2. เกิดการส่งเสริมและสร้างรายได้จากผ้าทอของจังหวัดมหาสารคาม โดยการดำเนินการจัดกิจกรรมทั้ง 5 ครั้งของตลาดผ้ามหาสารคาม มีรายได้รวม 287,670 บาท และมีร้านค้าเข้าร่วมโครงการจำนวน 21 ร้าน โดยแบ่งรายได้ตามครั้งที่จัดได้ดังนี้

ครั้งที่ 1 วันที่ 27 กรกฎาคม 2567 ร่วมกับงานศิลปสโมสรเสวนา โคนก หุ่น ทาม ตำนาน แซบ นัว ณ พิพิธภัณฑน์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวนรายได้ 17,000 บาท

ครั้งที่ 2 วันที่ 2 สิงหาคม 2567 ร่วมกับงาน 1 อำเภอ 1 ลานสร้างสรรค์ ณ ลานกิจกรรม
หน้าที่ว่าการอำเภอเมืองมหาสารคาม จำนวนรายได้ 4,250 บาท

ครั้งที่ 3 วันที่ 6 สิงหาคม 2567 ร่วมกับงาน 1 อำเภอ 1 ลานสร้างสรรค์ ณ ลานกิจกรรม
บ้านหัวขัว ตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จำนวนรายได้ 200 บาท

ครั้งที่ 4 วันที่ 23 สิงหาคม 2567 ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิจิตรอาภรณ์ของแผ่นดิน ภูเขา
ศิลป์จากท้องถิ่นสู่สากล ณ พิพิธภัณฑสถานมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวนรายได้ 265,900 บาท

ครั้งที่ 5 วันที่ 27 สิงหาคม 2567 งาน ถนนวิถีชีวิตกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก ณ ลาน
สร้างสรรค์ ตลาดประชารัฐฯ หน้าที่ว่าการอำเภอเมืองมหาสารคาม จำนวนรายได้ 320 บาท

นอกจากนี้โครงการตลาดผ้าทอยังพัฒนาระบบและวางแผนที่จะสร้างแบรนด์เพื่อใช้การันตีผลิตภัณฑ์
ที่นำมาร่วมรายการในตลาดผ้ามหาสารคาม เพื่อที่จะเป็นการสร้างความโดดเด่นให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าที่นำมา
จำหน่ายในครั้งต่อไป